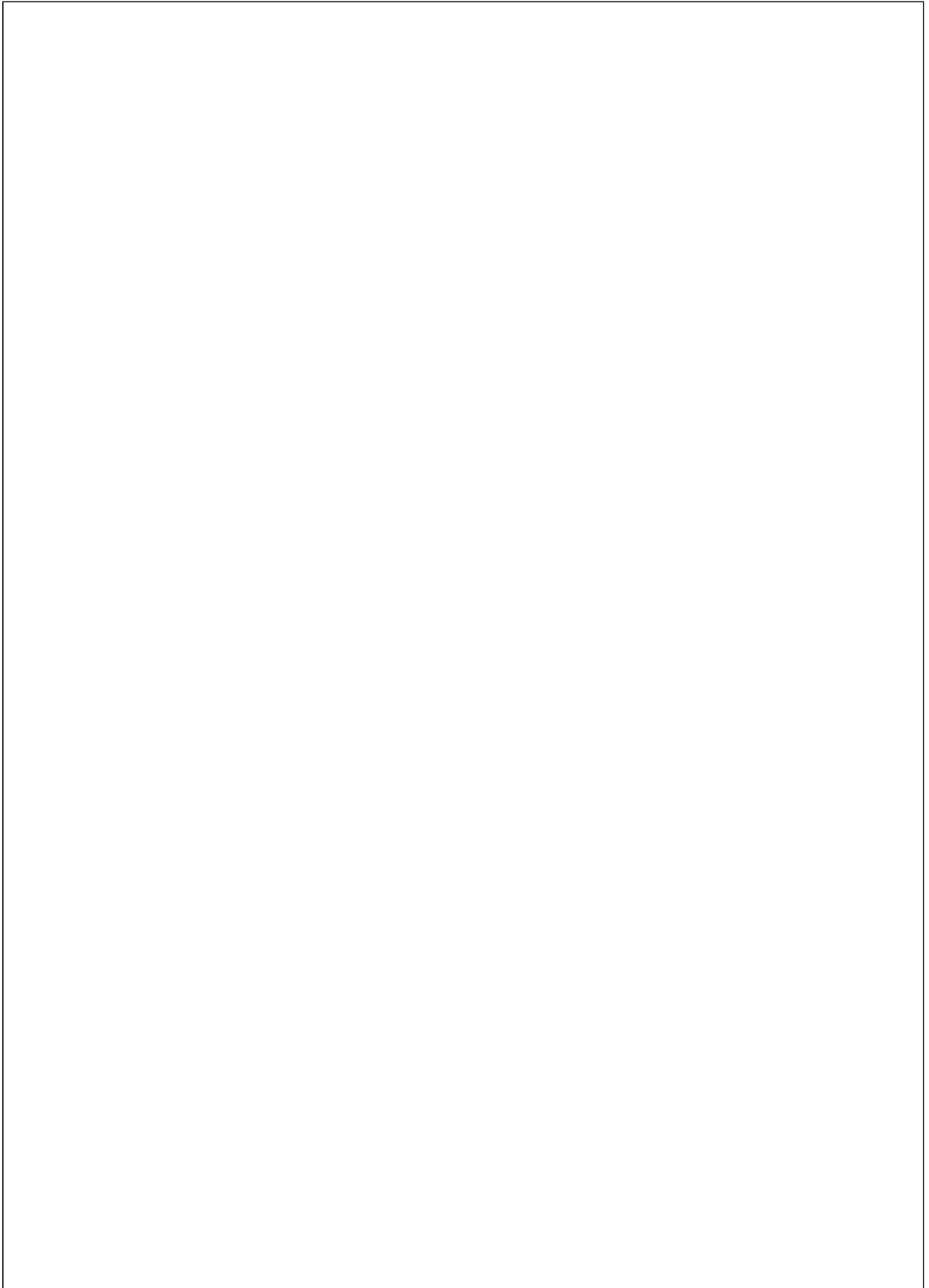

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/kongresy/podkarpacki-kongres-pamieci-na/191815,Wielka-historia-w-kontekście-małych-ojczyzn-prezentacja-raportu-Edukacja-dla-pam.html>
26.02.2026, 17:21

Wielka historia w kontekście małych ojczyzn – prezentacja raportu „Edukacja dla pamięci” na Podkarpackim Kongresie Pamięci Narodowej

4 października 2023 roku, podczas pierwszego dnia Podkarpackiego Kongresu Pamięci Narodowej, dr hab. Krzysztof Malicki, profesor Uniwersytetu Rzeszowskiego, zaprezentował raport zawierający wyniki zleconych przez IPN badań na temat wiedzy historycznej Polaków i ich postaw wobec przeszłości – tym razem w odniesieniu do województwa podkarpackiego. Bezpośrednio po prezentacji raportu odbyła się debata panelowa „Świadomość historyczna mieszkańców województwa podkarpackiego. Rola organizacji społecznych”.

04.10.2023

Zespół naukowców pod kierunkiem prof. Malickiego zadał 387 mieszkańcom Podkarpacia (osobom powyżej 20 roku życia, uczniom szkół średnich oraz nauczycielom historii) pytania o postaci, wydarzenia i miejsca, związane z historią ich małej ojczyzny – rejonem, w którym mieszkają, które wywołują w nich dumę i które są postrzegane przez nich jako ważne. Celem tych pytań była nie tylko chęć stworzenia kanonu pamięci regionalnej, lecz także określenia w jakich sferach aktywności wskazywane postaci czy wydarzenia będą się sytuować. Pośrednim celem pytań było także sprawdzenie poprawnej wiedzy o „małej przeszłości” regionalnej.

W odpowiedziach na pytania o postaci związane z Podkarpaciem respondenci wskazywali głównie Ignacego Łukasiewicza, pioniera przemysłu naftowego, założyciela pierwszej na świecie kopalni ropy naftowej w Bóbrce oraz gen. Władysława Sikorskiego, który urodził się w Tuszowie Narodowym, wsi położonej w województwie podkarpackim. Za najważniejsze wydarzenia historyczne regionu respondenci najczęściej uznawali powstanie lampy naftowej (1853) i pomoc Żydom podczas II wojny światowej (zwłaszcza w kontekście męczeństwa rodziny Józefa i Wiktorii Ulmów w marcu 1944 r.). Ale aż 41% respondentów zaznaczyło odpowiedź „Trudno powiedzieć”, co pokazuje, że jak wielkie jest pole do działania w zakresie edukacji historycznej.

Młodzież podkarpacka nie różni się od rówieśników w Polsce co do oceny internetu, filmów i telewizji oraz tematów rozmów o przeszłości w małych gronach (np. rodzinnym, rówieśniczym). Istotne różnice statystyczne zauważamy w ocenie drukowanych źródeł wiedzy. Te ostatnie uczniowie z Podkarpacia częściej oceniali jako atrakcyjne i wiarygodne. Co ciekawe, oceny szkolnych lekcji przekazujących wiedzę o historii są surowe. Są one częściej postrzegane jako mniej atrakcyjne, mniej wiarygodne i mniej ważne jako źródło wiedzy. Interesujące jest to, że 44% badanych uczniów szkół podkarpackich w kategorii „najbardziej wiarygodne” wskazało miejsca i przedmioty.

Podsumowując wyniki badań prof. Krzysztof Malicki powiedział, że zaprezentowane wyniki należy potraktować jako pilotaż badań nad problemami, które z pewnością zasługują w przyszłości na kolejne i bardziej pogłębione regionalnie projekty badawcze. Ponadto wydawałoby się, że współczesne młode pokolenie, wpatrzone w smartfony, wypadnie znacznie gorzej, niż wykazały to wyniki badań.

Analiza pamięci regionalnej jest potrzebna i konieczna nie tylko dla celów czysto poznawczych lecz także dla kreowania polityki edukacyjnej. W przypadku Podkarpacia jest ona jednak szczególnie trudna, gdyż region w jego obecnym kształcie (województwo powstało w 1999 r.) nie mógł w swych dziejach wykształcić politycznej, gospodarczej i kulturalnej odrębności. Analiza wyników badań umożliwia jednak odtworzenie występujących w regionie form pamięci i pokazanie tego, co jest w nich specyficznie lokalne, a także tego, co stanowi odzwierciedlenie narodowej historii Polski. A problem jest tym bardziej interesujący, że w świetle wyników badania „Edukacja dla Pamięci” na Podkarpaciu (oraz w woj. świętokrzyskim) zanotowano najwyższe wskaźniki deklaracji o nieprzerwanym zamieszkiwaniu rodzin respondentów w regionie jeszcze od czasów przedwojennych.

Po raz pierwszy wyniki raportu „Edukacja dla pamięci”, zostały przedstawione podczas konferencji otwierającej kwietniowy [Kongres Pamięci Narodowej 13-15 kwietnia 2023 r. w Warszawie](#).

Bezpośrednio po prezentacji raportu „Edukacja dla pamięci” odbyła się debata panelowa „Świadomość historyczna mieszkańców województwa podkarpackiego. Rola organizacji społecznych”. Prowadzący debatę prof. dr hab. Jan Draus (Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej/Uniwersytet Rzeszowski) na bazie zaprezentowanego przez prof. Malickiego raportu dyskutował z Maciejem Małozieciem (zastępca burmistrza Dębicy/Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej), Tomaszem Rogiem (MBP w Cieszanowie/Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubaczowskiej), dr hab. Tadeuszem Zychem (Uniwersytet Rzeszowski/Tarnobrzесьkie Towarzystwo Historyczne) o stanie świadomości historycznej mieszkańców województwa podkarpackiego.

Paneliści dzielili się własnymi doświadczeniami w zakresie kształtowania świadomości historycznej, w tym historii regionalnej, omawiano rodzaje i formy społecznej aktywności na Podkarpaciu, które wyrosły na fundamencie pamięci historycznej i mają wpływ na świadomość historyczną. Zastanawiano się także nad tym, czy uzasadniona jest teza o specyfice Podkarpacia oraz jakie projekty i działania należałoby podjąć na Podkarpaciu, aby dowartościować świadomość historyczną.

[Podkarpacki Kongres Pamięci Narodowej](#)

Podkarpacki
Kongres Pamięci
Narodowej

Historia mówi przez pokolenia
4-5 października 2023

Pliki do pobrania

[Raport „Edukacja dla pamięci” \(pdf, 6.34 MB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)
